

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Zelenoj knjizi o nepoštenim trgovačkim praksama među poduzećima u opskrbnom lancu prehrambenih i neprehrambenih proizvoda u Europi”

COM(2013) 37 final

(2013/C 327/06)

Izvjestitelj: **Igor ŠARMÍR**

Europska komisija je 18. ožujka 2013., sukladno članku 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije, odlučila savjetovati se s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom o:

Zelenoj knjizi o nepoštenim trgovačkim praksama među poduzećima u opskrbnom lancu prehrambenih i neprehrambenih proizvoda u Europi

COM(2013) 37 final.

Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju, zadužena za pripremu rada Odbora o toj temi, usvojila je mišljenje 27. lipnja 2013.

Europski gospodarski i socijalni odbor usvojio je mišljenje na 491. plenarnom zasjedanju održanom 10. i 11. srpnja 2013. (sjednica od 11. srpnja), sa 140 glasova za, 1 glasom protiv i 9 suzdržanih glasova.

1. Zaključci i preporuke

1.1 EGSO uzima u obzir Zelenu knjigu koju je objavila Europska komisija i smatra da ona odražava pozitivan i jasan pomak u pristupu Komisije nepoštenim trgovačkim praksama.

1.2 EGSO smatra da je primjenjivanje nepoštenih trgovačkih praksi ne samo "nepravedno" ili "neetično", već i da je protivno temeljnim pravnim načelima i interesima ponude i potražnje. S obzirom da se tu radi o zlouporabi bitno jačeg tržišnog položaja, predlažemo da se koristi pojam "zlouporabnih trgovinskih praksi" koji se učestalo koristi u francuskom i engleskom jeziku.

1.3 Odbor smatra da su trenutna raširenost i opseg nepoštenih trgovačkih praksi većim dijelom rezultat spajanja i preuzimanja poduzeća tijekom zadnjih par desetljeća

1.4 Prema viđenju Odbora, dosadašnji rezultati Foruma na visokoj razini za bolje funkcioniranje opskrbnog lanca prehrambenim proizvodima su nejasni, a predloženi pristupi nisu dovoljni da bi se riješio problem nepoštenih praksi. Odbor zbog toga poziva Europsku komisiju da predloži nove inicijative.

1.5 Iako EGSO ne sumnja da se nepoštene prakse mogu primjenjivati u bilo kojoj vrsti ugovornog odnosa, uvjeren je da je situacija naročito ozbiljna u odnosima između trgovačkih lanaca s jedne strane te malih i srednjih poduzeća na području

poljoprivrede i proizvodnje hrane s druge. Ovdje su prisutni oblici i stupnjevi zlouporabe koji se ne pojavljuju nigdje drugdje.

1.6 EGSO je posebno zadovoljan time što Komisija u svojoj Zelenoj knjizi izričito dovodi u pitanje postojanje stvarne ugovorne slobode u slučajevima kada su odnosi vrlo nejednaki, u čemu dijeli mišljenje s EGSO-om.

1.7 Odbor smatra da Zelena knjiga Europske komisije jako dobro prikazuje bit i glavne vrste nepoštenih trgovačkih praksi. Međutim, on čvrsto vjeruje da bi Komisija trebala dati jedinstvenu definiciju nepoštenih trgovačkih praksi, sličnu onoj iz Direktive 2005/29/EZ, s obzirom na sličnosti između praksi koje se navode u Zelenoj knjizi i "zavaravajućih trgovačkih praksi" ⁽¹⁾.

1.8 Nepoštene trgovačke prakse najrasprostranjenije su kad postoji "ozračje straha" u kojem je slabija ugovorna strana u strahu od toga da će jača strana prekinuti njihov poslovni odnos. To naročito vrijedi u slučajevima kada velike trgovačke organizacije vrše nepošten pritisak na svoje dobavljače i/ili prebacuju previsoke cijene na trgovačke lance, a time i na potrošače.

1.9 Prema viđenju EGSO-a, posljedice nepoštenih trgovačkih praksi nisu ograničene na poslovanje između poduzeća, niti pogađaju samo slabije ugovorne strane. Potrošači su također žrtve, kao i nacionalni gospodarski interesi, što nije dovoljno naglašeno u Zelenoj knjizi.

⁽¹⁾ Vidi mišljenje EGSO-a o "zavaravajućim trgovačkim praksama", SL C 271 od 19.9.2013., str. 61.-65.

1.10 EGSO smatra da zakoni za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi usvojeni u nekoliko država članica odražavaju činjenicu da je trenutno stanje stvari neprihvatljivo. Iako ovi zakoni iz raznih razloga nisu ostvarili zadovoljavajuće rezultate, bilo bi pogrešno reći da ništa nije postignuto. Veća transparentnost u raspodjeli zarade i napuštanje sramotnih praksi bliskih ucjeni, mogu se smatrati jednim od uspjeha.

1.11 Iako EGSO nema razloga vjerovati da usvajanje ovih zakona od strane država članica štetno djeluje na slobodno kretanje roba u EU-u, do nekih ograničenja ipak može doći. Doduše, nijedan od ovih zakona nije protekcionističke prirode i svi se jednako primjenjuju na domaća poduzeća kao i na poduzeća iz drugih država članica.

1.12 EGSO preporuča da nedostatak ugovorne slobode u nekim odnosima bude početna točka u bilo kakvoj daljnjoj raspravi o mogućem rješenju problema nepoštenih trgovačkih praksi.

1.13 EGSO preporuča da se u budućim prijedlozima za regulaciju nejednakih trgovinskih odnosa u obzir uzme i "faktor straha". Između ugovornih strana mora se osigurati osnovna ravnoteža kako bi njihov odnos bio ravnopravan. Iz tog razloga, osnovni cilj zakona koji reguliraju nepoštene trgovačke prakse ne može biti zaštita isključivo slabije ugovorne strane, već i nacionalnog gospodarskog interesa. To bi, na primjer, značilo da pogodeni dobavljači hrane ne bi morali aktivno sudjelovati u upravnom i pravnom postupku.

1.14 EGSO poziva Europsku komisiju da usvoji zakone kojima se zabranjuje nepoštena trgovačka praksa. Oni bi se trebali temeljiti na popisu osnovnih praksi. Taj popis obuhvatio bi najtipičnije oblike praksi koje jače ugovorne strane primjenjuju i koje su osmišljene da prenesu njihove uobičajene troškove i rizike na slabiju stranu.

1.15 Na temelju iskustva sakupljenog u zadnjih nekoliko desetljeća, EGSO poziva Europsku komisiju na suradnju s nacionalnim tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja u radikalnoj reviziji trenutnih, i očigledno zastarjelih, pravila tržišnog natjecanja, u cilju promicanja poštenog tržišnog natjecanja zasnovanog na poštenoj razmjeni relevantnih informacija u ovom sektoru kako bi se u obzir uzeli svi postojeći dominantni položaji.

2. Uvod

2.1 Zelena knjiga pravi razliku između opskrbnih i distribucijskih lanaca prehrambenih i neprehrambenih proizvoda, što je potpuno opravdano s obzirom na određene posebne značajke kojima se prehrambeni opskrbni lanac razlikuje od ostalih.

2.2 U zadnja dva desetljeća je u poduzećima koja pripadaju opskrbnim i distribucijskim lancima došlo do jake konsolidacije, što je dovelo do stvaranja oligopola. U opskrbnim lancima prehrambenih proizvoda, ta je konsolidacija posebno vidljiva u maloprodajnom sektoru, nešto manje u prerađivačkoj industriji i najmanje u primarnoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda. Taj trend doveo je do velikih neravnoteža u opskrbnom lancu prehrambenih proizvoda zbog ogromne pregovaračke moći koju oligopoli imaju nad svojim trgovačkim partnerima koji su puno fragmentiraniji.

2.3 EGSO je uvjeren da strukturne neravnoteže koje su se tako pojavile dovode do brojnih slučajeva nepoštenih trgovačkih praksi i da su te prakse često ne samo protivne pravičnosti, poštenju i etici, već i da krše temeljna pravna načela.

2.4 Neispravno je tvrditi, što je slučaj, kako primjećujemo, u Zelenoj knjizi, da se o nepoštenim trgovačkim praksama po prvi puta na razini EU-a raspravljalo tek 2009. g. Te godine ta se tema po prvi puta pojavila na službenom dnevnom redu Europske komisije. Europski gospodarski i socijalni odbor već je 2005. g. izdao važno mišljenje⁽²⁾, koje je, u vrijeme kada se pitanje nepoštenih trgovačkih praksi smatralo tabuom, na veoma kritičan način ukazalo na brojne negativne aspekte ponašanja maloprodajnih lanaca. Potrebno je spomenuti i važnu ulogu Pisane izjave zastupnika u Europskom parlamentu iz 2007.⁽³⁾, u kojoj se Europsku komisiju direktno pozvalo da poduzme korake potrebne za poboljšanje situacije.

2.5 EGSO smatra da su dosadašnji rezultati Foruma na visokoj razini za bolje funkcioniranje opskrbnog lanca prehrambenim proizvodima donekle neizvjesni s obzirom da u sklopu okvira predložene za provedbu dobrih praksi nije postignut nikakav dogovor o rješavanju problema nepoštenih trgovačkih praksi, a zbog čega su, između ostalog, tri povjerenika Europske komisije izrazila žaljenje⁽⁴⁾.

2.6 Izvješće Europske mreže za tržišno natjecanje potvrđuje da je korištenje nepoštenih trgovačkih praksi stvarnost, posebice u prehrambenom sektoru. To se podudara s uvjerenjem EGSO-a da je zlouporaba jačeg gospodarskog položaja koji trgovački lanci imaju nad malim i srednjim proizvođačima i prerađivačima hrane puno ozbiljnija nego u drugim ugovornim odnosima. Daljnji dokaz toga je činjenica da se već godinama samo ti dobavljači hrane i nitko drugi, žale na velike trgovačke lance.

⁽²⁾ Vidi: SL C 255 od 14. 10. 2005, str. 44.

⁽³⁾ 0088/2007. Pisana izjava o istraživanju i ispravljanju zlouporabe moći od strane velikih supermarketa koji djeluju na području Europske unije.

⁽⁴⁾ Vidi priopćenje za javnost Europske komisije pod naslovom "Poboljšanje funkcioniranja lanca opskrbe hranom", objavljenog u Bruxellesu 5. prosinca 2012.

2.7 EGSO primjećuje da je Komisija potvrdila da su nepoštenne trgovačke prakse štetne za gospodarstvo EU-a kao takvo, a ne samo za ugovorne odnose između dvaju poduzeća.

3. Definicija nepoštenih trgovačkih praksi

3.1 Koncept nepoštenih trgovačkih praksi

3.1.1 Dosada nije službeno dovedeno u pitanje postojanje ugovorne slobode u trgovačkim odnosima, čak niti između trgovačkih lanaca i malih i srednjih proizvođača hrane. Sve do nedavno, ova sloboda bila je jedan od glavnih argumenata ne samo trgovačkih lanaca, već i javnih vlasti protiv donošenja zakona za regulaciju nepoštenih trgovačkih praksi, kojima bi se navodno smanjila ta sloboda. EGSO smatra vrlo značajnim to što je Zelena knjiga odustala od tog stajališta i što izričito priznaje da tamo gdje je izražena nejednakost gospodarske snage između dvije ugovorne strane nema prave ugovorne slobode.

3.1.2 Europski gospodarski i socijalni odbor ovo priznanje nedostatka ugovorne slobode smatra temeljnim preduvjetom za učinkovito traženje sveobuhvatnih rješenja za probleme koji proizlaze iz postojećih neravnoteža u opskrbenj i distribucijskoj mreži, prije svega u slučaju prehrambenih proizvoda.

3.1.3 U ovom odjeljku Zelene knjige Europska komisija jako dobro prikazuje bit i glavne vrste nepoštenih trgovačkih praksi. U odnosima između trgovačkih lanaca i dobavljača prehrambenih proizvoda naročito je izraženo to da slabija strana nema pravu alternativu s obzirom da je prisutno vrlo malo velikih kupaca na tržištu i, što je vrlo bitno, da oni svi postupaju s dobavljačima na sličan način.

3.1.4 Brojni primjeri nepoštenih trgovačkih praksi spomenuti u Zelenoj knjizi otkrivaju da neki kupci ne oklijevaju koristiti bilo koja sredstva za ostvarivanje dodatnih i potpuno neopravdanih prednosti na štetu druge ugovorne strane. To se naročito odnosi na plaćanje fiktivnih usluga, usluga koje nisu ni od kakve koristi za drugu stranu ili koje ona nije zatražila.

3.1.5 Ovo su odgovori EGSO-a na pitanja postavljena u ovom odjeljku Zelene knjige:

— Pitanje 1: EGSO misli da bi Zelena knjiga trebala navesti definiciju nepoštenih trgovačkih praksi sličnu definiciji iz Direktive 2005/29/EZ. Međutim, slaže se s elementima i parametrima koji su, prema Zelenoj knjizi, karakteristični za nepoštenne trgovačke prakse.

— Pitanje 3: Koncept nepoštenih trgovačkih praksi ne bi se smio ograničiti na pregovore o ugovoru, već bi trebao pokriti sve etape trgovinskog odnosa.

— Pitanje 4: U teoriji, nepoštenne trgovačke prakse mogu se pojaviti u bilo kojem dijelu opskrbenog i distribucijskog lanaca, no one se pojavljuju u inkriminirajućem obliku samo u odnosima između trgovačkih lanaca te malih i srednjih proizvođača i prerađivača hrane. Nema naznake da, na primjer, multinacionalna poduzeća prehrambenih proizvoda, koja su zasigurno oligopoli, traže od svojih dobavljača plaćanje naknada za uključivanje proizvoda u ponudu ili plaćanje fiktivnih usluga. No, potrebno je spomenuti i slučajeve u kojima multinacionalna prehrambena i poljoprivredna poduzeća uvjetuju isporuku svojih (traženih) proizvoda zabranom otkupa sličnih proizvoda od drugih konkurenata.

— Pitanje 5: Faktor straha je dobro poznata pojava, posebno u odnosima između trgovačkih lanaca i malih i srednjih proizvođača hrane. Njegov uzrok je eksplicitna ili prešutna prijetnja prekidom suradnje što bi dobavljaču prouzročilo ozbiljne ekonomske teškoće. Bilo kakav pokušaj regulacije nepoštenih trgovačkih praksi mora uzeti u obzir ovaj faktor straha jer on smanjuje bilo kakvu šansu da dobavljač uloži prigovor ili svjedoči u slučaju upravnog ili pravnog postupka.

3.2 Primjeri nepoštenih trgovačkih praksi

3.2.1 EGSO pozdravlja činjenicu da se Europska komisija poziva na informacije prikupljene od nekih nacionalnih tijela za zaštitu tržišnog natjecanja. Uz one koje navodi, posebice preporučamo suradnju s francuskim i češkim vlastima koje imaju izravna iskustva u provedbi svojih nacionalnih zakona protiv nepoštenih trgovačkih praksi. Tijekom svojih provjera, antimonopolna tijela imaju pravo provjeriti računovodstvene dokumente (ugovore, račune, bankovne izvzatke, itd.) na temelju kojih mogu izravno dokazati korištenje nepoštenih trgovačkih praksi.

3.2.2 Ovi primjeri koje su dostavila tijela nadležna za tržišno natjecanje u Ujedinjenoj Kraljevini, Španjolskoj i Irskoj pokazuju da brojne korištene prakse nije pretjerano nazivati "neetičnima" budući da one očigledno prelaze i granice zakonitosti (posebice u slučajevima kad se spominje "uznemiravanje" i "zastašivanje").

3.3 Moguće posljedice nepoštenih trgovačkih praksi

3.3.1 Negativan učinak koji pribjegavanje jače ugovorne strane nepoštenim trgovačkim praksama ima na slabiju stranu nije upitan, a logična posljedica toga je gušenje inovacija i ulaganja u proizvodnju. Međutim, EGSO smatra da je stvarni učinak na potrošače puno jači nego što je prikazano i da su posljedice puno šire od ograničavanja inovacija. Ovaj odjeljak Zelene knjige potpuno zanemaruje prijetnju nacionalnim gospodarskim interesima koji se djelomično spominju u njezinim prethodnim dijelovima. Ta je prijetnja posebno vidljiva u zemljama središnje i istočne Europe gdje veliki prehrambeni supermarketi u potpunosti kontroliraju poduzeća iz drugih država članica. S obzirom da domaći proizvođači, koji su

većim dijelom mala i srednja poduzeća, ne mogu ispuniti trgovinske uvjete koji su vrlo često bliski ucjeni, cjelokupni poljoprivredno-prehrambeni sektor u ovoj regiji propada, a zemlje koje su tradicionalno bile samostalne u proizvodnji osnovnih namirnica u velikoj su mjeri izgubile sigurnost opskrbe hranom. Domaća proizvodnja zamjenjuje se robom iz uvoza koja je često upitne kvalitete.

3.3.2 Ovo su odgovori EGSO-a na pitanja postavljena u ovom odjeljku Zelene knjige:

— Pitanje 6: U prehrambenom sektoru, nepoštene trgovačke prakse rutinski se koriste u svakodnevnom trgovinskom poslovanju, a posebno ih koriste trgovački lanci.

— Pitanje 7: Dobavljači roba koje nisu prehrambeni proizvodi očigledno su u puno manjoj mjeri žrtve nepoštenih trgovačkih praksi. To je vjerojatno posljedica manje ovisnosti o mrežama velikih trgovačkih lanaca s obzirom da, na primjer, dobavljači igraćaka, sportskih proizvoda ili odjeće imaju puno veći raspon mogućih kupaca od proizvođača hrane. Nepoštene trgovačke prakse pojavljuju se u franšiznim odnosima u sektoru maloprodaje kako prehrambenih, tako i neprehrambenih proizvoda. Kod franšiznih odnosa prisutni su isti problemi kao oni opisani u mišljenju o opskrbnim lancima prehrambenih proizvoda jer omogućavaju uspostavu istog neuravnoteženog odnosa između jače (prodavatelj franšize/lanac) i bitno slabije strane (korisnik franšize), što stvara isti nedostatak slobode (pregovaranja) pri potpisivanju ugovora. Korisnici franšize potpisuju inicijalne ugovore u kojima su nametnuti uvjeti prodavatelja franšize te nemaju drugog izbora ako žele osigurati ugovor. Na franšizne odnose mogu se primijeniti isti komentari o faktoru straha i prenošenju troškova koji spadaju pod distribuciju (prodavatelja franšize) na dobavljače (korisnike franšize) bez ikakve naknade ili dobiti za korisnike franšize. Prodavatelji franšize često za vrijeme izvršavanja ugovora davanjem "uputa" nameću jednostrane promjene izvan okvira ugovora.

— Pitanje 8: Nepoštene trgovačke prakse imaju veliki učinak na sposobnosti ulaganja i inovativne sposobnosti malih i srednjih poljoprivrednih i prehrambenih poduzeća. Ulaganje u zaštitu sfera javnog interesa, kao što su okoliš, radni uvjeti, dobrobit životinja i klima, smanjuje se zbog ovisnosti o malom broju kupaca i nesigurnosti koju uzrokuje takva situacija.

— Pitanje 9: Učinak nepoštenih trgovačkih praksi u opskrbnom lancu između poduzeća na potrošače detaljno se ispituje u posebnoj studiji⁽⁵⁾. Trenutni sustav štetan je za potrošače,

pogotovo dugoročno, s obzirom da nema ulaganja u održivu proizvodnju i inovacije. Oni će dugoročno snositi i posljedice tržišnoga neuspjeha na područjima poput okoliša, klime, radnih uvjeta i dobrobiti životinja. Stoga nam se čini prihvatljivijim da potrošači sada plaćaju malo više za hranu s obzirom da se tržišno natjecanje između maloprodajnih organizacija trenutno temelji isključivo na pružanju najniže moguće potrošačke cijene i da se sve ostalo tome podređuje.

— Pitanje 10: Nema sumnje da nepoštene trgovačke prakse imaju nepovoljan učinak na funkcioniranje jedinstvenog tržišta jer bitno ograničavaju mogućnosti malih i srednjih subjekata da se na njemu afirmiraju. U praksi velike maloprodajne organizacije odlučuju što se prodaje gdje, a u brojnim slučajevima ne primjenjuje se kriterij najbolje vrijednosti za novac, već češće veća "spremnost" ili "mogućnost" prihvaćanja nepoštenih trgovačkih praksi.

4. Pravni okviri nepoštenih trgovačkih praksi

4.1 Dvije činjenice proizlaze iz analize važećih pravnih okvira na razini država članica i EU-a. Prvo, činjenica da neki jaki gospodarski subjekti koriste nepoštene trgovačke prakse opće je poznata i neosporna; istovremeno, nadležni organi u nekoliko država članica zaključili su da trenutna situacija zahtijeva donošenje zakona za regulaciju.

4.2 Trenutna rasprostranjenost nepoštenih trgovačkih praksi, posebno u poslovanju između velikih trgovačkih lanaca i proizvođača hrane, prije svega, otkriva zastarjelost zakonodavstva o tržišnom natjecanju. Neki oblici nepoštenih trgovačkih praksi teško narušavaju tržišno natjecanje i stvaraju prave dominantne položaje koje postojeći zakoni protiv kartelnih sporazuma ne reguliraju.

4.3 Prigodom revizije zakonodavstva o tržišnom natjecanju, EGSO misli da je potpuno legitimno na razini EU-a zabraniti korištenje tako definiranih nepoštenih trgovačkih praksi i time osigurati prijeko potrebno usklađivanje neujednačenih zakonskih okvira. Međutim, zakoni koji reguliraju nepoštene trgovačke prakse i novo zakonodavstvo o kontroli kartelnih sporazuma moraju biti logički povezani kako bi se osiguralo da se za potpisivanje ugovora koji sadrže nepoštene trgovačke odredbe sankcioniraju isključivo njihovim logični začetnici, tj. strane koje imaju dominantan položaj.

4.4 Da bi bili učinkoviti, ovi usklađeni zakoni moraju uzeti u obzir i "prijetnju isključivanja proizvoda iz ponude" i njezinu posljedicu: nemogućnost slabijih ugovornih strana, posebice malih i srednjih dobavljača trgovačkim lancima, da podnesu žalbu. Oni moraju biti osmišljeni tako da postignu više od pukog rješavanja ovog problema u odnosu među poduzetima u opskrbnom lancu.

⁽⁵⁾ Vidi: Consumers International: "Odnos supermarketa i dobavljača: Koje su implikacije za potrošače? (*"The relationship between supermarkets and suppliers: What are the implications for consumers?"*), 2012.

4.5 Ovo su odgovori EGSO-a na pitanja iz ovog odjeljka Zelene knjige na koja još nije odgovoreno:

— Pitanje 11: Zakoni koji reguliraju nepoštenu trgovačku praksu usvojeni u nekim državama članicama nisu dosada postigli zadovoljavajuće rezultate. Prema mišljenju EGSO-a, razlog za to leži djelomično u činjenici da je većina tih zakona tek nedavno usvojena, na primjer u Italiji, Slovačkoj, Češkoj Republici, Mađarskoj i Rumunjskoj, no i činjenici da se njihova zakonska hipoteza nije izričito temeljila na izostanku ugovorne slobode, iako već i samo priznanje primjene nepoštenih trgovačkih praksi neizravno ukazuje na to da na području ugovorne slobode nije sve u najboljem redu. Bilo bi, međutim, pogrešno reći da ti zakoni nisu postigli ništa. U zemljama u kojima su oni usvojeni više se ne nameću sramotni ugovorni uvjeti, a trgovački lanci moraju koristiti sofisticiranije metode ako žele osigurati pogodnosti na koje nemaju pravo. Najveći napredak postignut je u Francuskoj gdje je pritisak zakonodavstva i kaznenih mjera doveo do smanjenja rabata dobavljača na prihvatljivu razinu (10 do 15 % umjesto nekadašnjih 50 do 60 %) ⁽⁶⁾. Rezultat je puno veća transparentnost u distribuciji koristi u lancu opskrbe hranom.

— Pitanje 12: Hitnost usvajanja odgovarajućeg zakona ovisi, i o stupnju korištenja nepoštenih trgovačkih praksi, koji se razlikuje od zemlje do zemlje. Situacija u južnoj Europi razlikuje se od one u zemljama središnje i istočne Europe koja se, pak, razlikuje od situacije u sjevernoj Europi. Svaka regija ima malo drugačiju pravnu kulturu i tradiciju. Zbog toga neke zemlje već imaju regulatorni, ili samoregulatorni, okvir, a neke ne.

— Pitanje 14: EGSO je uvjeren da bi se nove mjere usklađivanja trebale usvojiti na razini EU-a (vidi točke 4.2, 4.3 i 4.4).

— Pitanje 15: Određeni pozitivan učinak zakona već je vidljiv (vidi gore) Postoji određena bojazan u vezi s usvajanjem zakona na ovom području, no ona je povezana s pretpostavkom postojanja ugovorne slobode. No s obzirom da ona u biti ne postoji u ugovornim odnosima o kojima je ovdje riječ, ta bojazan je neutemeljena.

5. Provođenje propisa za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi

5.1 Provedbeni mehanizmi na nacionalnoj razini

5.1.1 EGSO podržava mišljenje Europske komisije da su mehanizmi za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi koji se trenutno primjenjuju na nacionalnoj razini u pravilu neprimjereni. To je najviše zbog toga što ne uzimaju u obzir postojanje određenog ozračja straha koje nastaje zbog nedostatka prave

ugovorne slobode i prijetnje od izbacivanja proizvoda iz ponude. Taj problem je do sada najbolje riješila Francuska, u kojoj nadzorno tijelo može djelovati na temelju neslužbenih informacija i na vlastitu inicijativu, a suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi temelji se na zaštiti nacionalnog gospodarskog interesa, a ne slabije ugovorne strane.

5.1.2 Dok u nekim državama članicama postoje zakoni za suzbijanje nepoštenih ugovornih praksi, u drugima ne postoje. Pored toga, postoje prilično velike razlike između pojedinih zakona. Nema sumnje da ove dvije činjenice predstavljaju određenu prepreku prekograničnoj trgovini (pitanje 16).

5.1.3 Prema mišljenju EGSO-a, jedini razuman zajednički pristup za sprečavanje negativnog učinka razlika između važećih zakona bio bi usvajanje usklađujućeg zakonodavstva za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi (pitanje 17).

5.2 Provedbeni mehanizmi na nacionalnoj razini

5.2.1 EGSO se slaže s tvrdnjom Komisije da ne postoje konkretni provedbeni mehanizmi za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi na razini EU-a. Također je uvjeren da je, ukoliko se želi svladati faktor straha, nužno ovlastiti državna tijela zadužena za ovo područje da na ovom području djeluju po službenoj dužnosti, da primaju anonimne i neslužbene žalbe te da nameću sankcije (pitanje 18).

6. Vrste nepoštenih trgovačkih praksi

6.1 EGSO se slaže da su nepoštene trgovačke prakse prisutne diljem lanca opskrbe prehrambenim i drugim proizvodima, no uvjeren je, u skladu s gore navedenim, da je situacija najgora u poslovanju između velikih trgovačkih lanaca prehrambenih proizvoda i malih i srednjih proizvođača.

6.2 Što se tiče uključivanja proizvoda u ponudu, uopće nije jasna protuvrijednost naknade koju bi eventualni dobavljač za to morao platiti. U velikoj većini slučajeva, plaćanje te naknade, koja je preliminarni i nužni uvjet za bilo kakav oblik trgovačkog poslovanja, ne daje dobavljaču nikakvo jamstvo da će kupac stvarno uzeti dotičnu robu i da je neće bez ikakvog razloga isključiti iz ponude.

6.3 Rabati dobavljača sastavni su dio trenutne prakse velikih maloprodajnih lanaca i EGSO smatra da je njihova općenita korist u najmanju ruku upitna. S jedne strane, rabati dobavljača simbol su zlouporabe postojećeg dominantnog položaja s obzirom da oni često prikrivaju netražene ili fiktivne usluge. S druge strane, oni znatno smanjuju transparentnost raspodjele dobiti. Postojanje rabata dobavljača znači da dobavljači, kao i vanjski promatrači, teško utvrđuju koliko im je zaista plaćeno za isporučenu robu. U stvarnosti isporuka robe ovisi o prihvaćanju usluga koje je ponudio kupac. Prema mišljenju EGSO-a, naknade za stvarne i opravdane usluge koje kupac pruža dobavljaču trebaju se uključiti u nabavnu cijenu hrane.

⁽⁶⁾ Izvor informacija: francuska Glavna uprava za politiku tržišnog natjecanja, pitanja potrošača i kontrolu prijevare.

6.4 Ovo su odgovori EGSO-a na pitanja iz ovog odjeljka Zelene knjige na koja još nije odgovoreno:

- Pitanje 19: na popis nepoštenih trgovačkih praksi trebalo bi uvrstiti plaćanje fiktivnih i nenaručenih usluga, neopravdano visoka plaćanja za usluge koje su stvarno pružene te prijenos poslovnog rizika i marketinških troškova na dobavljača.
- Pitanje 20: Popis nepoštenih trgovačkih praksi osnovni je preduvjet za suzbijanje tih praksi. Naravno, taj popis je potrebno redovito ažurirati. No, popisi sami po sebi nisu dovoljni. Treba predložiti dovoljno široku definiciju nepoštenih trgovačkih praksi koja obuhvaća sve slučajeve koji ne odgovaraju općoj definiciji "dobrih poslovnih praksi" zasnovanoj na kriterijima "dobre vjere", "ugovorne ravnoteže" i "zajedničkih pravila za poduzeća u dotičnim sektorima gospodarstva".
- Pitanje 21: EGSO smatra da svaki sudionik opskrbnog lanca treba snositi svoje uobičajene troškove i rizike i time steći pravedan udio u cjelokupnoj marži. Drugim riječima, proizvođač bi trebao snositi troškove i rizike koje donosi proizvodnja, a trgovac na malo one vezane uz prodaju.
- Pitanje 23: EGSO misli da bi poštene prakse trebalo uključiti u okvir na razini EU-a.
- Pitanje 24: EGSO je uvjeren da bi na razini EU-a trebalo usvojiti jedan obvezujući pravni instrument poput uredbe.
- Pitanje 25: EGSO smatra da Zelena knjiga ne pridaje dovoljno pažnje ocjeni učinka nepoštenih trgovačkih praksi u poslovanju među poduzecima na potrošače i nacionalni gospodarski interes.

U Bruxellesu, 11. srpnja 2013.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Henri MALOSSE

PRILOG

Mišljenju Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Sljedeća izmjena koja je dobila više od četvrtinu glasova odbijena je tijekom plenarnog zasjedanja (pravilo 54. stavak 3. Poslovnika):

Stavak 1.10

Izmijeniti kako slijedi:

"1.10 EGSO smatra da zakoni za suzbijanje nepoštenih trgovačkih praksi usvojeni u nekoliko država članica odražavaju činjenicu da je trenutno stanje stvari neprihvatljivo. Iako ovi zakoni iz raznih razloga nisu ostvarili zadovoljavajuće rezultate, bilo bi pogrešno reći da ništa nije postignuto. ~~Međutim, veća transparentnost u dijeljenju koristi fiksiranju cijena i napuštanje sramotnih praksi, bliskih ucjeni, još uvijek su daleko od stvarnosti, može se smatrati jednim od uspjeha.~~"

Obrazloženje:

Obrazloženje se podnosi usmenim putem.

Rezultat glasanja:

Za:	54
Protiv:	63
Suzdržanih:	27
